

ZÁPIS DO PRVÉHO ROČNÍKA

A

PREDIKTORY GRAMOTNOSTI V RÉŽII CPPPAP KYSUCKÉ NOVÉ MESTO

Blíži sa o obdobie zápisov žiakov do prvých ročníkov a je čas zamyslieť sa nad pripravenosťou predškolákov na vstup do školy. Je ešte veľa času, aby doladili „formu“ a mohli v septembri „narukovať s plnou poľnou“.

• TERMÍN ZÁPISU:

V termíne medzi **1. aprílom a 30. aprílom 2017** sa uskutočnia zápisy žiakov do 1. ročníka základnej školy. Ak vaše dieťa dovŕši do 31. 8. 2017 šesť rokov, je vašou povinnosťou zapísať ho na niektorú základnú školu. Bez ohľadu na to, či uvažujete napr. o odklade školskej dochádzky alebo sa u vášho dieťaťa objavil problém, ktorý si bude vyžadovať špeciálny prístup a vy ešte stále neviete, na ktorej škole bude dieťaťko reálne zaškolené – musíte ho zapísať na školu, ktorá je pre vás spádová s ohľadom na trvalé bydlisko dieťaťa.

• LEGISLATÍVA:

Ak by ste potrebovali riešiť nejakú špecifickú situáciu, môžu vám pomôcť nasledovné zákony a nariadenia:

- o zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- o **§ 19, § 20, § 23, § 24, § 25 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o doplnení niektorých zákonov;**
- o vyhláška Ministerstva školstva SR č. 320/2008 Z. z. o základnej škole;
- o všeobecne záväzné nariadenie (VZN) príslušnej obce o určení miesta a času zápisu dieťaťa na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole v zriaďovateľskej pôsobnosti obce.

V súlade s touto legislatívou **je zákonný zástupca dieťaťa povinný prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky** v základnej škole.

• AKO ZAPÍSAŤ:

Presné miesto a čas zápisu určí zriaďovateľ školy – obec (pri štátnych školách), združenie alebo iná inštitúcia (pri súkromných a cirkevných školách) – formou všeobecne záväzného nariadenia alebo ohlásenia o zápise.

Do prvého ročníka môže nastúpiť dieťa, ktoré v čase nástupu na povinnú šk. dochádzku dovŕši 6 rokov. Zápisu sa zúčastňuje dieťa so zákonným zástupcom. O tom, **čo treba so sebou priniesť na zápis**, informuje buď škola alebo je táto informácia súčasťou VZN. Zvyčajne to je:

- o občiansky preukaz zákonného zástupcu
- o rodný list dieťaťa
- o v prípade zdravotne postihnutého dieťaťa aj doklad o jeho zdravotnom postihnutí,
- o vyplnená prihláška (tú si môžete niekde stiahnuť z webovej stránky školy, alebo ju vyplníte priamo na zápise)

• **KTO POSÚDI PRIPRAVENOSŤ NA VSTUP DO ŠKOLY:**

Na jednej strane sú to samozrejme rodičia, ktorí vidia svoje dieťa a môžu vnímať jeho prednosti i rezervy. Pokiaľ sa však nad tým, čo by mal predškólák vedieť a zvládnuť, zamýšľajú dostatočne včas, za obdobie od januára do augusta môžu toho spoločne v rámci prípravy urobiť veľmi veľa.

Na druhej strane by rodičia mohli požiadať o konzultáciu **pedagóga v MŠ**, ako on vníma dieťa z pedagogického hľadiska a či prípadne navrhuje nejaké odporúčania na prácu doma.

No a v konečnom dôsledku je to **detký psychológ**, ktorý cieľenými diagnostickými prostriedkami dokáže posúdiť pripravenosť dieťaťa s ohľadom na nároky školy, na jeho sociálnu i emocionálnu pripravenosť.

• **ODKLAD ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY:**

V posledných rokoch sa objavuje pomerne dosť detí, u ktorých odborníci či rodičia zvažia odklad školskej dochádzky. Zvyčajne sa za dôvody na odklad považujú tieto faktory:

- dieťa sa narodilo medzi májom a augustom pred šiestimi rokmi (treba individuálne posúdiť!)
- má problémy s výslovnosťou alebo nevie formulovať vety
- nevydrží sa sústrediť a nezapamätá si vetu
- nedokáže sa orientovať v čase, nevláda priestorovú orientáciu
- nevie sa samostatne obliekať, obúvať, vyzliekať, nevie stolovať
- nevie sa naučiť údaje o sebe (rodine, adresu, svoj vek)
- nemá záujem o učenie, nie je prirodzene zvedavé na nové veci, nekladie otázky
- je neposedné, netrpezlivé
- nemá záujem o kreslenie, písanie

Na posúdenie nutnosti odkladu slúži vyšetrenie v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Dieťa absolvuje psychologické testy a rozhovor so psychológom, na základe čoho môže psychológ rovno odporučiť odklad, alebo navrhne stimulačný program a ešte jedno vyšetrenie tesne pred nástupom do školy.

Niekedy totiž v čase zápisu má dieťa drobný problém napr. v grafomotorike a celkom postačí, pokiaľ sa s dieťaťom bude cielene pracovať na posilnení tejto zložky, resp. na odstránení problému.

Samotný zápis na škole nenahrádza odbornú diagnostiku. O testovanie školskej zrelosti niekde musíte požiadať, inde túto službu ponúkajú celoplošne, pre všetkých predškólakov. Viac informácií získate v CPPPaP, pod ktoré spadáte podľa trvalého bydliska.

Ak je písomne odporúčané odloženie plnenia povinnej školskej dochádzky, zákonný zástupca písomne požiada školu, kde bolo dieťa zapísané. Ku žiadosti o odklad povinnej školskej dochádzky doloží škole odporúčanie z centra a od pediatra.

Pre okres Kysucké Nové Mesto je primárne CPPPaP, Komenského 2/740, Kysucké Nové Mesto – t.č.041/421 21 73, 0908 709 992. Rodičia si môžu vybrať a osloviť ktorékoľvek centrum i mimo okres.

• **PREDČASNÝ NÁSTUP DO ŠKOLY:**

Ak zákonný zástupca dieťaťa požiada o to, aby bolo na plnenie povinnej školskej dochádzky výnimočne prijaté dieťa, ktoré nedovršilo šiesty rok veku, je povinný k žiadosti predložiť súhlasné vyjadrenie príslušného centra pedagogicko - psychologického poradenstva a prevencie a súhlasné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast.

Ak je písomne odporúčané predčasné plnenie povinnej školskej dochádzky, zákonný zástupca písomne požiada školu, kde bolo dieťa zapísané. Ku žiadosti o predčasné zaškolenie doloží škole odporúčanie z centra a od pediatra.

PREDIKTORY GRAMOTNOSTI

Každým rokom stúpa počet detí, ktoré majú problémy s rečou. Neskoro začínajú rozprávať, výslovnosť je dlho nesprávna, často až nezrozumiteľná. Deti ťažko komunikujú, nevedia správne vyjadrovať vlastné myšlienky, tvoria gramaticky nesprávne vety (zle skloňujú, nesprávne tvoria množné číslo a pod...), nevedia prerozprávať dej rozprávky, ťažšie reagujú na slovné povely...

Preto už druhý rok poskytujeme rodičom prostredníctvom MŠ diagnostiku jazykových zručností – Prediktory gramotnosti. Nie je to diagnostika školskej zrelosti – tá je oveľa komplexnejšia. Prediktory však veľa napovedia o možných rizikách ešte pred vstupom do školy. Ako bude dieťa reagovať pri vysvetľovaní, ako porozumie verbálnym inštrukciám, koľko si zapamätá, ako bude odpovedať a ako porozumie tomu, čo si prečíta..... Reč je veľmi dôležitá a treba ju cibriť od malička.

Test – Prediktory gramotnosti je vytvorený na hodnotenie úrovne vývinu jazykovo-kognitívnych pregramotnostných schopností. Je určený na diagnostiku detí v predškolskom veku v mesiacoch január až jún pred zaškolením a pre žiakov 1.ročníka ZŠ na začiatku školskej dochádzky (v mesiacoch september až december).

Nie je diagnostikou školskej zrelosti detí, ale dáva dobrý obraz o vývine dieťaťa a môže poukázať na potrebu komplexnej diagnostiky školskej zrelosti.

Test pozostáva z ôsmich úloh. Profil schopností sa hodnotí prostredníctvom vyhodnotenia výkonov v jednotlivých subtestoch, a nie pomocou celkového skóre vyjadreného jedným číslom, čo nám umožňuje zistiť silné i slabšie stránky konkrétneho dieťaťa

Čítanie písmen - úloha zisťuje, či dieťa pozná písmená slovenskej abecedy a orientačne preveruje, či dokáže prečítať jednoduché slová. Veľa detí sa vie podpísať, ale nemusia ešte spájať písmená zo svojho mena s poznaním rovnakých písmen v inom texte.

Nie je problém, ak dieťa v tomto veku nepozná písmená, alebo nevie čítať slová. Poznanie písmen v predškolskom veku nám vopred naznačuje kvalitu budúceho čítania. Ak predškolak prečíta 5 jednoduchých slov, je vysoko pravdepodobné, že nebude mať ťažkosti v čítaní.

Pamäť na čísla – dieťa má za úlohu zopakovať narastajúci rad číslíc (5 – 3; 8 – 4 – 9 a pod.), preveruje rozsah krátkodobej verbálno-sluchovej pamäti (či dieťa dokáže podržať a bezprostredne reprodukovať rad slov v správnom poradí), pamäť na slová je kľúčovou podmienkou porozumenia hovorenej reči, neskôr čítanému textu. Veľmi slabé výkony v tejto úlohe sa môžu odraziť na výkonoch v čítaní, v riešení rôznych školských úloh, ktoré si vyžadujú fungovanie pamäťových procesov.

Ťažšie si zapamätávajú, čo majú robiť, čo majú na domácu úlohu, nie sú presný pri viackrokových úlohách.

Gramatický cit – úlohy v tomto subteste sú dobrým ukazovateľom jazykového vývinu dieťaťa a majú súvis s čítaním s porozumením. Dieťa opakuje vety so zvyšujúcou sa náročnosťou. Potom tvorí vety zo slov, ktoré mu vyšetrujúci zadá (napr. pes – štekať – zlodej). Veľmi slabé výkony naznačujú ťažkosti v gramatickej zložke jazyka a ovplyvnia porozumenie čítaného textu a pravdepodobne aj písomné vyjadrovanie.

Symboly – dieťa dopĺňa podľa kľúča písmená k značkám, zisťuje rýchlosť psychických procesov medzi zrakovým vnímaním a grafomotorikou a súčasne vnímavosť voči tvarom písmen, psychomotorické tempo dieťaťa. Veľmi slabé výkony v tomto subteste považujeme za ukazovateľ zníženej schopnosti učiť sa, chápať postupnosti a zložitejšieho systému práce.

Fonematické uvedomovanie - jedna z kľúčových schopností predpovedajúcich to, ako dieťa zvládne techniku čítania, najmä jeho presnosť. Dieťa rozdeľuje slová na slabiky (mi-lá), potom určuje prvú hlásku v slovách (mok – m) a nakoniec skladá hlásky do slov (v-e-k = vek). Veľmi nízke výkony signalizujú riziko fonologických ťažkostí (týkajúce sa zvukovej stránky reči), ktoré môžu vyústiť do ťažkostí v čítaní a písaní. Môže však ísť len o nedostatok skúseností s týmto typom úloh.

Rýchle automatické pomenovanie - hodnotí rýchlosť, s akou dieťa dokáže aktualizovať známe slová z pamäti a vysloviť ich (dieťa dostane predlohu so 40 opakujúcimi sa farebnými kruhmi a má čo najrýchlejšie pomenovať všetky farby tak, ako idú za sebou). Veľmi slabé výkony môžu mať v školskom veku vplyv na plynulosť/rýchlosť čítania. Zároveň poukazuje i na presnosť farebného videnia a správneho pomenovania farieb.

Porozumenie reči - hodnotí schopnosť porozumieť hovorenej reči, ktorá má vplyv na procesy porozumenia pri čítaní. Dieťa manipuluje s rôznymi žetónmi podľa inštrukcií, ktoré zatažujú krátkodobú verbálnu pamäť (napr.: „Polož červený kvet vedľa zeleného auta.“, „dotkni sa veľkej lopty alebo malej lopty“...). Slabé výkony poukazujú na ťažkosti v oblasti porozumenia reči, či už nedostatočnú funkčnú krátkodobú pamäť, slabú koncentráciu pozornosti alebo nedostatočné zvládnutie gramatickej stránky jazyka.

Orálna a verbálna praxia – dieťa opakuje pohyby úst, potom hlásky, vymyslené slová a vety. Zameriava sa na jednotlivé procesy pri hovorení (plánovanie reči, koordinácia artikulačných pohybov). Slabé výkony v tejto oblasti môžu byť prejavom orálnej a/alebo verbálnej dyspraxie.

Spracované podľa M.Mikulajová s kol.,2012

V minulom školskom roku sme poskytli individuálnu diagnostiku Prediktorov v priestoroch materských škôl 94 deťom v okrese Kysucké Nové Mesto. Výsledky len potvrdili nárast problémových detí v oblasti vývinu reči a naplnili sa naše obavy. Z tabuľky sú zrejme oblasti, v ktorých deti najčastejšie zlyhávali. Deti mali najviac oslabené porozumenie hovorenej reči, nevedia presne vykonávať úlohy podľa verbálne zadávaných inštrukcií. Druhou oslabenou oblasťou je artikulačná obratnosť.

Treťou rizikovou oblasťou je fonematické uvedomovanie – schopnosť deliť slová na slabiky, správne analyzovať prvú počutú hlásku v slove a pod.

Naopak deti boli pomerne šikovné v mechanických činnostiach, prepisovať, obkresľovať (symboly).

Až tretina detí má výrazný problém v jazykovej, či komunikačnej zložke, preto bolo takmer 42% vyšetrených detí odporúčaná následná komplexná diagnostika školskej zrelosti.

Počet a percento detí s rizikovým vývinom (oresk Kysucké Nové Mesto) v jednotlivých subtestoch testu (≤ 10 .percentil, N=94)

Názov subtestu	počet	percento
1. čítanie písmen	20	21%
2. pamäť na čísla	12	13%
3. gramatický cit	30	32%
4. symboly	8	9%
5. fonemické uvedomovanie	34	36%
6. rýchle automatické pomenovanie	27	29%
7. porozumenie reči	43	46%
8. orálna a verbálna praxia	35	37%

Výsledky nie sú priaznivé, mnohí rodičia boli sklamaní. A ani sa nečudujeme. Je rýchla doba, doba techniky, internetu a len ťažko sa prijíma fakt, že je tu problém a treba ho urgentne riešiť. Všetko majú v rukách rodičia. Je na zamyslenie, koľko času venujú svojmu dieťaťu, ako spoločne trávajú voľný čas, aký priestor má v živote dieťaťa televízor, mobil, tablet, počítač.... Ako často a o čom sa vedia s deťmi rozprávať. V materských školách efektívne tento problém učiteľky nevyriešia. Logopédov je málo, a doma sa nie vždy nájde čas na pravidelné denné cvičenie. Rozvíjanie reči sa začína a končí v rodine. Čím skôr treba vyhľadať odbornú logopedickú pomoc, nečakať na vstup do materskej školy, alebo začať až pol roka pred nástupom do základnej školy.

Tento rok bol o Prediktory veľký záujem, spracúvame výsledky pre rodičov a bude zaujímavé ich porovnanie.

Želáme všetkým nádejným prváčikom, aby sa naplnili ich očakávania a škola bola pokračovaním úspešného naberania vedomostí....

Logopedické ambulancie:

- Mgr. Daniela Dolinajcová, 0905 653003, Komenského 2740, Nové Mesto
- PaedDr. Kamila Štefániková, 041/563 01 14 , Hálkova 2749/3, 01001 Žilina
- PaedDr. Pavlína Hanzelová, 041 / 562 70 21, Vysokoškolákov 31

(ŽILPO), 010 08 Žilina

- Mgr. Darina Hnidková, 041 / 5110800, 0907 855063,
hnidkova@centrum.sk
NsPul.V. Spanyola 43, 6. posch., Žilina
- Mgr. Jana Remišová, 0915 764 034, Framborská 58, Žilina
- PaedDr. Margita Perďochová, 041 / 4352623, Stred 41, Turzovka
- Mgr. Mária Záložníková, 041 / 432 31 34, J. Kollára 755, Čadca
- Mgr. Eva Kopačková, 041 / 46040111 kl. 333,
NsP. ul. Palárikova, Čadca

Odporúčaná literatúra:

- K.Horňáková, M.Mikulajová, S.Kapalková: *Kniha o detskej reči*
- J. Klaudová. *Rozvíjanie reči hrou*
- M.Horecká - *Hry s rečou*
- P. Bendová: *Dítě s narušenou komunikační schopností ve škole*
- *Šimonovy pracovní listy 1 -22, Portál Praha*
- *Hrajeme si s Filipem, Portál, Praha*
- *Počítame s pastelkou, Portál Praha*
- *Veselé hry s číslami a obrázkami, FortunaPrint, Bratislava*
- *Hráme sa so slimákom Maťom, Fragment*
- *Malý školák, Fragment*
- *Predškolák, Fragment*
- *Moje krôčiky ku škole, Didaktis Bratislava*
- *Kreslené hry, Columbus Praha*
- *Predškolská rozcvička pre bystré očička, Ikar Bratislava*
- *Veľká kniha úkolů pro malé šikuly, F. Beníšek*

Autor článku: Mgr. Alena Žabková, CPPPaP Kysucké Nové Mesto